

**L. Costa i Deu
Modest Sabate**

La nit

del 6 d'Octubre

de Barcelona

REPORTATGE

LA NIT DEL 6 D'OCTUBRE
A BARCELONA

J. COSTA I DEU
MODEST SABATÉ

La nit del 6 d'Octubre
a Barcelona

REPORTATGE

BARCELONA
ABRIL DEL 1935

PRÒLEG

Mig any és ben poca cosa en la història d'un poble, però comença a ésser temps apropiat per a contemplar en visió de conjunt fets com els que ocorregueren el 6 d'octubre i treure'n aquell profit d'alliconament que rendeixen sempre les obres humanes quan la seva exemplaritat és aixecada sobre el polsim de les anècdotes.

Aquest llibre, que en conté una relació objectiva, escrita pels Srs. Joan Costa i Déu i Modest Sabaté, dos periodistes de reconeguda equanimitat que els visquen, convida a assajar-ho, i la invitació és indeclinable almenys per dues raons decisives; ço és, perquè els fets, sigui la que es vulgui la transcendència que se'ls reconegui, són un episodi de la vida de Catalunya que sobrepassa bona cosa els corrents, i perquè els que els han seguit n'han mostrat de manera admirable el seu valor.

Adhuc els menys versats en afanys de govern, saben què hauria escaigut que succeís des de l'endemà.

La finalitat d'un acte revolucionari és destruir una organització i substituir-la per una altra; la del governamental és sostenir la legalitat; les dues accions són antagoniques perquè aquestes finalitats ho són, i d'aquí en ve que mai un Govern que hagi dominat una revolució no ha deixat de proclamar l'endemà que la seva primera tasca era restablir l'imperi de la llei.

El cas s'ha produït nombre in comptable de vegades en els diferents països, i aquests dies ha tingut una nova confirmació en la revolta venizelista de Grècia.

Europa unànime hauria dit que Grècia estava regida per un Govern afollat, si la punició hagués consistit a torpedinar els vaixells que comandaven els caps revoluts, al cap d'un mes de tenir presoneres a terra llurs tripulacions.

Els revolucionaris catalans encarnaven organismes nascuts d'una llei en vigència; no pas d'una llei catalana promulgada per ells, sinó d'una llei espanyola sancionada, amb tots els requisits, per les més altes representacions de la sobirania; s'imposava que la contra-acció governamental consistís en normalitzar el més ràpidament possible la seva aplicació, i això malgrat,

ha consistit en el contrari. Ha consistit en no normalitzar els organismes trasbalsats i en trasbalsar el que, segons la llei, havia d'ésser l'òrgan reconstructor, el Parlament; en no substituir els homes que es revoltaren, i en separar dels seus càrrecs els que públicament, i exercint-los, es pronunciaren contra la revolució; en no vigoritzar les funcions que instituïa la llei i en inutilitzar-les absorbint-les; en trigar dos mesos a condicionar un règim provisional i en no complir després la llei votada.

A contrasentits d'aquesta mena un Govern no hi arriba mai sense que s'hi vegi forçat per alguna raó molt poderosa, bé es pot dir obsessionant, i, en efecte, la mateixa actuació oficial ha ensenyat que aquesta vegada la raó existia; i ha fet encara més: ha mostrat quina era.

La posen de manifest les mesures preses. Per a reprimir una rebel·lió armada, que va néixer desfeta i morí asfixiada per l'espontani isolament ciutadà, han consistit en tancar el servei meteorològic, en disminuir els contingents d'exportació de fruites, en igualar la Universitat amb les comunes d'Espanya, en pertorbar la cotització tradicional de valors borsàtils, en minvar les subvencions per a obres públiques, i en altres d'aquest gènere.

La revolució ha quedat en segon terme; són mesures que demostren la nul·la transcendència que li és reco-

neguda, i que la importància la té un fet deslligat d'ella. La causa del contrasentit i de l'incompliment governamental, és la consciència que si la llei autonòmica tornava a ésser posada en vigor, ho seria segons un esperit novament autonòmic; és a dir, perquè el sentiment espanyolista s'ha adonat que l'ambient català era català; que el problema de Catalunya no havia mort, sinó que persistia ressorgint de les seves pròpies errades.

Les prevencions governamentals han estat les primeres a posar en evidència la més fonamental de les exemplaritats dels fets passats; que el fons de la qüestió no és l'episodi, sinó la qüestió catalana.

* * *

El resultat és tan natural, o per a dir-ho en els termes que hi corresponen, tan del domini d'aquelles coses que és impossible que siguin d'altra manera, que sols pot excusar l'haver esmerçat unes ratlles en recordar-lo, que posa al descobert quina va ésser l'errada del 6 d'octubre i, el que és encara molt més interessant, quina ha d'ésser la solució del present estat de coses.

La causa de la caiguda l'havia explicat per endavant un dels caps del ressorgiment nacionalista de Bretanya que era a Ginebra en obrir-se l'Assemblea de la

Societat de Nacions del passat setembre, i que no tenia ni la més llunyana idea del que havia d'esclatar un mes després.

Cheron, ministre del Ministeri Doumerge, havia presentat a la Cambra francesa un projecte de llei anomenada de defensa del sentiment nacional, que arribava a punir amb cinc anys d'emprisonament el delictes d'opinió contra l'unitarisme de l'Estat. La seva llavors eventual vigència era una amenaça greu per al bretonisme, i això malgrat, els seus dirigents n'estaven desinteressats del tot perquè el judicaven com un inequívoc símptoma de feblesa. Nosaltres, deien, tenim la certesa de reeixir perquè la nostra força és la d'una realitat pairal, i enfront hi tenim un Estat que políticament cruix perquè es recolza en principis caducs; l'experiència Doumerge ha estat imposada per la necessitat d'emprendre la reforma de l'Estat que ha envellit perquè és de constitució artificiosa; els catalans i els bascs, afegien, encara en teniu una major garantia, perquè la política espanyola és una mala imitació de la desacreditada política francesa de cinquanta anys enrera.

Certament, qui s'hagi parat a evocar-ne la figura, fronteres enllà, des de qualsevol país d'Europa endins, l'haurà vist tan una còpia d'aquesta de França, que arriba a donar una sensació poc agradosa d'estereotipar en un llibre. Adhuc les denominacions dels

grups i dels partits que la mantenen, en són una reproducció de fidelitat que produeix una estranyesa. Aquella claudicació a una política que ella mateixa viu eixordada pels clams de reforma, és el que va tirar a terra la situació anomenada del bienni. Estilitzada la seva trajectòria, la sèrie dels problemes que va tenir per cabdals, les solucions que hi va donar, i fins l'oratória amb la qual les defensava, contrastats amb els que són problemes i direccions de governació més enllà de les terres de França, apareixen d'un arcaisme que sols s'explica per l'endarreriment, ço és, per la manca de qualitat. La prova de la seva negativa consistència la dona el que va aconseguir en dos anys. En proclamar la República, els homes del bienni tingueren al seu costat un país unànime, amb una d'aquelles unanimitats tan sense superació que feren possible l'exemple preadíssim de capgirar un règim monàrquic moltes vegades secular sense el vessament d'una sola gota de sang, i, el que és més remarcable encara, sense una veu que tingués alenada per a proferir una queixa.

Transcorreguts dos anys, eren tirats a terra no per cap força oposada, sinó per un moviment d'opinió desorganitzada i difusa, però malferida pel desencert dels seus actes.

S'havien inspirat en una ideologia que avui està en fallida, i la seva concepció de la política era adient

al que ja ni França, d'on va eixir i on és natural que tingui arrels, pot resistir.

Els bretons ignoraven que, malauradament, la que predominava a Catalunya era, al seu torn, una in hàbil còpia d'aquesta mala imitació espanyola. La causa que va motivar el 6 d'octubre és la mateixa que va enfonsar la situació del bienni.

És a dir, el 6 i el 7 d'octubre vingueren perquè els homes que encarnaven la nova posició autonòmica havien comès l'errada de recolzar-se en el fonament més feble, o sigui en una política en falliment, i havien rebutjat el que els podia donar una força políticament invencible, que és la de la realitat del fet nacional català.

La vigília del 6 d'octubre era política tot; la qual cosa vol dir que era feble tot i trasbalsat tot; perquè la política, per la seva pròpia naturalesa, és cosa circumstancial i adjectiva que perd la vigoria així que té la pretensió de convertir-se en una finalitat i, en desplaçar-se, trontolla amb la seva caiguda l'arbre al qual s'havia arrapat.

* * *

Fóra una il·lusió creure que han estat fabricades per a Catalunya lleis morals diverses de les que presideixen la vida pública, i que els problemes catalans són únics

i sense parió al món. Díficilment pot esdevenir res que no tingui ja algun exemple en el qual endevinar quin serà el resultat d'una posició o d'un gest, i els catalans en tenim davant dels ulls un de ben colpidor.

En els nostres dies, dos homes únics hi ha hagut a Europa dels quals es pugui dir que han tingut el goig de veure acomplert l'ideal de la seva vida: Macià i Masaryk.

La seva història té els mateixos episodis de persecució, d'exili i de sofriments, i és coronada per dos èxits paral·lels; Masaryk aconsegueix la independència del seu país i Macià té el goig de proclamar la República catalana.

Mesos enrera Masaryk era reelegit per tercera vegada President de Txecoslovàquia, i Emil Schneider, el conegut publicista francès, en sojornar uns dies amb ell a la seva residència d'estiu, sentia dels seus llavis la revelació del secret que l'havia fet reeixir.

Al cap de poc temps d'haver constituït el primer ministeri del nou Estat, es va adonar que l'entusiasme de la joventut i la manca d'experiència, perillaven de desviar la governació del país fent predominar el partidisme polític sobre l'obra bàsica de la reconstrucció nacional, i, en presumir el que en derivaria, va acomiadar els que havien estat els seus més íntims col·laboradors, i constituï un nou ministeri en el qual les amistats i la política eren sacrificades a l'interès del

país. Mig any després, quan va creure que l'alliconament havia donat ja els seus fruits, assajà de donar de nou entrada als elements preponderantment polítics; una nova experiència li feia veure que s'havia precipitat, i amb igual decisió cuità a desfer-se'n, i a tornar la política al paper secundari que entengué que havia de tenir en una terra que no es podia permetre altre luxe que el d'apressar-se a utilitzar fins al màxim tot les seves energies per a l'obra cabdal de reconstituir-se.

Encara avui a Praga hi ha monumentals edificis començats en els dies de deliris de grandeses que expressament són mantinguts sense acabar i amb els badius de les portes i finestres a la descoberta, en testimoni del per què serveix una embranzida mal dirigida. Schneider explica que el moment de més emoció de les seves converses, fou aquell en què Masaryk li contava les vegades que havia cregut deure seu dir inapel·lablement «no» a pretensions dels seus amics, a les quals en consciència creia que no havia de cedir perquè les veia perjudicials per a Txecoslovàquia.

Amb aquests procediments ha aconseguit la força i el prestigi de l'Estat de la nova Europa que, amb justificada causa, és tingut pel que més de pressa s'ha sabut consolidar. Mentrestant, als dos anys d'Estatut, Catalunya, saturada de política d'antic estil, arribava al present estat de coses.

No es pot oblidar que entre Catalunya i Txecoslovàquia hi ha una diferència que als catalans ens posa en un peu d'inferioritat. És la que hi ha entre aquell que, passi el que passi, sap que no es pot valer més que de si mateix, i aquell que té el fàcil recurs d'acollir-se a una protecció. Tant com més el primer desentrotllarà les seves energies i sabrà treure enginy i forces de la mateixa necessitat, el segon més s'anirà convertint en instrument de la seva pròpia ruïna. La idea encara predominant en la política catalana, que Catalunya no pot avançar sinó la manté estretament lligada amb la per antonomàsia espanyola, recolza en aquesta especial situació de país intervingut en què, de fet, es troba; sense tenir en compte el principi elemental que tant com el negociador oblida la seva pròpia personalitat, tant més invita a l'altra part a fer predominar el seu egoista interès. Com més la política catalana s'hi rendeixi, més es desvaloritzarà a si mateixa, i de retop, més desvaloritzarà Catalunya.

En aquest punt la història de l'Església és d'una eloqüència decisiva. Després de l'època en què, a través dels protectorats i d'aparatosos privilegis, havia arribat a veure convertits els sacerdots en funcionaris públics al servei d'un poder que tenia l'obsessió

de debilitar-la tot el possible, amb noves fórmules de Concordat ha recaptat una posició de màxima independència espiritual, i ha assolit una força sense comparació superior a la dels temps anteriors. Però el que des d'aquest punt de vista enclou allisonament decisiu, són les institucions de Dret públic a favor de les anomenades minories nacionals, que varen estatuir els Tractats de després de la guerra europea.

La finalitat cabdal de les clàusules que les reconeixen és donar personalitat pública als nuclis nacionals que estan en situació de minoria; ço és, fer-los aptes per a mantenir una política pròpia; perquè en l'estratègia de l'art de governar i d'ésser governat, la força que no sap sostenir una personalitat destacada de tota altra, queda automàticament convertida en peça del joc que aquell que l'ha lligat sosté en benefici propi. Catalunya des de la instauració del règim parlamentari ha fet, en perjudici propi, aquest trist paper de peça del joc aliè perquè la seva política l'ha acceptat a graç i a plaer. La fallida és més dolorosa perquè la política espanyola darrera la qual va la catalana, a més de l'endarreriment, té per característica la ineptitud.

Perquè un Estat tingui plantejada una qüestió com la de Catalunya, no és suficient que tanqui dintre les seves fronteres territoris de nacionalitat diversa. L'experiència ofereix arreu exemples d'Estats que es troben en aquest cas en grau ben complicat, o en el de

tenir inoculats els gèrmens de perilloses barreges racials; l'oest d'Anglaterra és un país galès, Holanda està partida entre flamencs i germànics, el Canadà és una terra francesa governada per elements anglesos, i cap dels tres és minat pel problema. Si la seva causa fos la diversitat, Suïssa, el país de la modèlica convivència, fóra el que Glanstone va trobar a Macedònia: un infern.

Perquè la qüestió es produeixi és necessària la conjunció de dues forces: la positiva de la real diversitat, i la negativa de la ineptitud per a regir-la; i per malaventura de tots, aquest és el cas espanyol.

Si els catalans caiguéssim en la folia de creure que podem deixar d'ésser com som, i joiosament ens lliuréssim a les solucions espanyolistes, l'endemà rebrotaria novament la tragèdia, provocada per aquesta ineptitud que ens tractaria amb procediments errats. Des d'un ahir que ve de lluny, que és l'endemà de Casp, es va reproduint la història en les més variades avinenteses.

Els catalans podem emmirallar-nos en l'experiència, ben a l'abast, de l'home que treballa. A la fi del dia, en acabar la lluita de la jornada, se li emporta l'esperit la joia del treball acomplert i el desig de superar-lo l'endemà; les complicacions de la política i les seves adherents li són una nosa; Catalunya secularment ha tingut els seus afanys en les seves manufactures de

draps, en la navegació a Orient, en avançar la seva indústria, i en prosperar la gleva dels patrimonis pairals; ha estat sempre un poble poc polític, precisament perquè ha estat per excel·lència treballador; si la qüestió catalana ha anat rebrotant continuament, és perquè ha caigut en mans de qui no la sap governar; havent començat el cas amb el primer Antequera, la seva existència en 1935, les seves explosions, i el seu creixement, són una prova de la ineptitud espanyola. La política que cerca el millorament català en el lligam amb els partits espanyols, és la de posar per remei aquesta secularment provada ineptitud.

* * *

L'espanyolisme és inepte amb relació a Catalunya perquè, inconscientment o volgudament, recolza en una sèrie de negacions i de confusions, la primera de les quals és identificar la pàtria i la seva unitat amb un règim polític.

És cosa elemental que les concepcions polítiques són adjectives; Espanya, era tant Espanya en temps dels primers Felips, com durant l'època borbònica, la Dictadura, la República del 73, o l'actual, i com ho fóra en un règim federalista o socialista, i això no obstant segueix identificant la idea de la unitat de la pàtria amb el que no és més que un simple i deplorable règim polític.

tic unificador. Aquesta confusió és la base del seu anatem a condemnar-nos, com si ningú li pogués reconèixer el dret d'exigir el sacrifici d'un poble a profit d'una cosa tan efimera i tan adjectiva com és un sistema polític.

Ni tan sols ha sabut tenir traça per a superar la dificultat per l'única via que pot oferir-ne circumstancialment una manera, que és la de provocar l'entusiasme per un ideal abassegador. La unitat italiana és filla d'aquest procediment, que ara ha arrossegat multituds en altres terres. Als primers moments de la puixança hitleriana, quan Hitler va decretar l'abolició del règim peculiar de Baviera, els suïssos alemanys deien que Baviera destruiria el pla nazista perquè era un país de tradició autònoma que mai no s'avindria a quedar supeditat al centralisme prusià, i amb tot els bavarosos han estat el nucli més fort del sosteniment nazi. El miracle l'ha fet que Hitler, bo o dolent o pitjor, els ha sabut abrandar amb un ideal, i ni això ha pogut aconseguir Espanya amb els catalans, perquè li ho impedeixen les bases negatives de la seva posició envers Catalunya.

Espanya està entestada en no veure en la qüestió catalana més que un problema polític, i en solucionar-la amb mesures polítiques, que seran sempre inútils, perquè no és una qüestió política, sinó nacional. Aquella és la causa que l'endemà del 6 d'octubre la rea-

litzat, sempre implacable, l'hagi portat a un nou fracàs.

Un Govern no pot abandonar a experiments perillosos els habitants d'un territori pel qual s'ha pres l'obligació de vetllar, i l'espanyol, complint aquest deure, s'apressà a decretar les mesures que va considerar oportunes. L'ocasió era magnífica per a demostrar una eficacitat, perquè el 6 d'octubre va tenir un caire que produí una esgarrifança als propis catalans; per a molts, sobretot per als que des de l'interior de la Península estaven interessats en què Catalunya quedés al descobert, el 6 d'octubre demostrava que els catalans no estàvem preparats per a governar-nos a nosaltres mateixos; el fracàs de l'assaig d'autonomia n'era una prova plena.

L'argument té totes les aparences de solidesa, però si és meditat, porta a una altra conseqüència. Catalunya no és un país improvisat que neixi avui amb somnis de grandesa; va ésser un Estat durant nou centúries; hagué d'afrontar en el seu curs tantes complicacions i tantes dificultats com pot tenir la vida pública, i hi hagué un moment, llarg, de prop de dos-cents anys, en què pel seu avenç, la seva cultura i la seva força moral i material, va exercir l'hegemonia en el món del seu temps. La cosa és impossible en un país que no hagi aconseguit ésser destre en l'art de governar-se; si ara, després de dues llargues centúries de negació sota el domini que hi va instaurar el

primer rei de la dinastia borbònica, ha demostrat una incapacitat, la primera conseqüència que se'n desprèn és que aquest règim en el qual ha viscut forçadament des de llavors, és un règim destructor de les seves capacitats.

Si els òrgans de la sobirania espanyola consideren que Catalunya és un territori d'Espanya, en constatar aquesta desvalorització, la primera conseqüència que n'havien de deduir era que calia apressar-se a desfer el règim que tan profundament n'havia aminorat les aptituds; i la segona, imposada pel més elemental instint de conservació, és que calia ajudar-la a un nou entrenament, alliberant-la del que li havia imposat un descens de tanta magnitud.

Si hi ha hagut demostració d'insuficiència, el procedent era impulsar per totes les vies possibles la reeducació; l'únic que no es podia deduir de l'acarament de les dues realitats, l'aptitud antiga i la ineptitud present, era reblar les negociacions que n'havien estat causa, i això és precisament el que ha estat fet.

Per aquesta causa, contra la ineptitud catalana no hi ha hagut més possibilitat que la d'oferir una ineptitud major. A la fi, el fracàs del 6 d'octubre, donant-li tota l'extensió possible, no és més que el d'un primer assaig d'inicial governació reconquerida, i la perennitat de la qüestió catalana demostra una

continuitat de fracassos, de la banda espanyolitzant, bastants d'ells més punyents i més inexplicables que el de l'octubre passat.

Cenyint les coses al moment actual, heus ací el panorama: per a salvar del fracàs en l'exercici d'unes mínimes funcions de govern, se les incorpora el sistema que ha assajat de governar els catalans amb l'afalac i la contemporització, amb la repressió en tots els graus, amb la indirecta de llançar-nos a sobre agitadors del caire «Emperador del Paralel» o l'esclat d'una vaga revolucionària, i ha fracassat sempre. El remei del fracàs en l'exercici de regir l'ordre públic, ha consistit a reincorporar-se'n de nou la direcció el sistema que té per episodis de la seva història les bombes d'en Rull, el floreixement anarquista i els assassinats d'obrers i fabricants a la via pública. Per a contrarestar el fracàs de l'actuació cultural, s'ha sotmès la Universitat al règim que és la causa de la present depressió intel·lectual espanyola.

Aquest és el pervindre que ofereix a la política catalana la perspectiva de posar-se a remolc de la dels partits no catalans, perquè són ells precisament els que encarnen i curosament mantenen les negociacions

espanyolistes; tant els que formen els nuclis d'esquerra com els que formen els de dreta.

Ningú no té el dret de judicar les intencions alienes ni de treure a rel·luir el supòsit que les esquerres espanyoles varen votar l'Estatut no pas per cap al·truista entusiasme, sinó pel convenciment que tenien que la plataforma reforçava la seva posició. Sigui o no per egoisme, la realitat és que Catalunya obtingué d'elles una autonomia amb la que mai la Monarquia no havia volgut transigir, i que, passi el que passi, representa un pas endavant contra el qual l'oposició més unitarista no podrà fer altra cosa que protestar en va. Les mesures pervingudes després del 6 d'octubre, malgrat la seva clara orientació, han hagut de venir embolcallades amb repetides declaracions autonomistes, i els partits que més contraris s'han mostrat a l'Estatut, en voler venir a Catalunya s'han hagut d'apressar a fer prometes solemniais de respectar-lo.

Seria imperdonable oblidar-ho i deixar d'agrair-lo-hi tant com es mereix, però ho fóra igualment tancar els ulls a la realitat i no adonar-se que elles són les responsables de l'esdevingut amb l'autonomia.

I no cal referir aquesta conseqüència al que és resultat de la seva arcaica política; la causa determinant del nus que va ofegar la Generalitat el 6 d'oc-

tubre, és el defecte constitucional d'haver format uns organismes de Govern sense un poder moderador. La Generalitat dibuixada a l'Estatut és un vehicle sense frens que en el caminar de la vida s'havia d'estavellar a la primera davallada; però per aquest mal camí també hi anaren les esquerres espanyoles primàriament enlluernades per les il·lusions del seu doctrinarisme, i seria cruel fer-los-en retret ara que també elles mateixes n'han estat víctimes.

Del que els en correspon, és d'haver deixat Catalunya com la deixaren.

Catalunya amb l'Estatut va quedar en la posició d'aquells temporers dels nostres nous organismes, que l'endemà del 6 d'octubre s'han trobat acomiadats sense cap nomenament a la mà que els permeti una legal defensa. Autonomia no ha consistit mai en un permís donat sota la consigna que qui el dóna el pot treure, sinó rendiment a uns drets anteriors a ell i abans negats; no és la concessió d'un superior que es queda a la mà un cap de corda per a ofegar-la al seu grat quan li plagui, sinó un reconeixement atorgat per deure de justícia, que per aquest motiu esdevé inderroccable, i la votada per les Corts de Madrid és el que un règim autònom no pot ésser; és un permís donat a precari, lligat i controlat, amb una negació essencial de personalitat, i amb reserva expressa de la facultat de dir prou. Aquesta és l'essèn-

cia de l'autonomia portada a Catalunya per les Corts Constituents que dominaven les esquerres.

Com més sigui cert que les esquerres espanyoles l'atorgaren perquè es pogueren imposar, més ho serà que si no varen atorgar a Catalunya una autonomia veritable és perquè no volgueren. Eren mestresses de la situació; quant volgueren, feren; l'article 26 de la Constitució ho diu prou clar; si amb relació a Catalunya no ho varen fer, és perquè no varen voler.

Obligaren a un plebiscit, i sabent què representava, hi saltaren per sobre; regularen les finances en forma que les segueix absorbint amb tan injusta desproporció com abans i deixen els serveis autonòmics indotats; en cultura imposaren fórmules que obligaren a retirar-se de les Corts els diputats catalans; foren elles les que, en dany de Catalunya, bastiren la República espanyola sobre la contradicció d'abominar de la Monarquia i de gaudir-se de les espoliacions que la Monarquia ens havia fet als catalans; de destruir els reis borbònics i de mantenir intangible la negació de Catalunya del primer Borbó.

Aquest estat de coses podia ésser superat per les dretes en substituir-les en el govern de l'Estat. Rares vegades es presenta en la vida pública una ocasió tan propícia per a rectificar una obra com la que a les dretes posava a la mà l'esclat d'opinió que els va donar el Poder. El 6 d'octubre, amb tot el que va

frontollar, els obria una porta que els aplanava els camins, perquè amb sols la mínima tasca d'imposar el compliment de les lleis i fer-ho amb equànime esperit de justícia havien complert.

No sols no ho han fet, sinó que la seva obra ha consistit en aprofitar la confusió del moment per a desconectar les peces de l'organisme autonòmic.

Amb relació a Catalunya, la diferència entre dretes i esquerres espanyoles és que les dretes tenen per ella un menor mirament. La seva obra és més perturbadora no sols pel seu to de despectiva superioritat, sinó perquè es presenten classificant-se de partits d'ordre i de respecte als principis fonamentals de la societat. Són precisament les dretes les que han votat una llei de règim provisional i l'endemà han decretat autoritàriament el contrari del que la llei ordena, absorbint serveis traspassats sense complir les normes legals; són elles les que, per a punir el suposat delictes de tres patrons universitaris, han desfet la institució autonòmica universitària, i les que han fet consistir la repressió de la revolta en mesures incoherents contra organismes deslligats d'ella. Aquests exemples són sempre anarquitzants, però produïts per partits que es diuen d'ordre ho esdevenen greument.

El que les dretes espanyoles representen per a Catalunya ho diu la seva posició espiritual. Entre els principis que sostenen hi ha el d'abominar de l'es-

tatisme i de reduir l'Estat a òrgan protector de les llibertats ciutadanes, i amb referència a Catalunya neguen les llibertats ciutadanes i fan delictes de no reconèixer la supremacia de l'Estat. Són per excel·lència els defensors de la llibertat d'ensenyament, i persegueixen la llibertat catalana d'ensenyament. Les posen en evidència el que han imposat al país basc: mesos enrera el governador civil de Biscaia va clausurar les escoles de llengua basca, acusant-les de poc espanyoles; els diputats bascs feren present que eren escoles confessionals i que els milers d'alumnes que hi assistien, per a no quedar sense instrucció, haurien d'anar a escoles laiques, i els partits de dreta, que es proclamaven catòlics i s'ufanaven de tenir per norma les encíclics papals, votaren la clausura, i encara la mantenen.

Les esquerres deixaren la porta oberta per a desfer l'Estatut, i les dretes s'han apressat a passar-la. En camps que apareixen oposats encarnen el mateix esperit de negació i d'usdefruit de Catalunya.

* * *

Per aquest motiu, Catalunya, en lligar la seva política amb les esquerres i les dretes espanyoles, queda en una posició equívoca que l'afebleix sobremanera.

La debilita perquè apareix enfront dels dirigents de la política espanyola com volent-se disfressar per a amagar la seva pròpia personalitat. És a dir, l'afebleix perquè aquest lligament deixa en segon terme la qüestió cabdal i que, per tant, hauria d'anar en primer terme, que és l'originada per la realitat del fet nacional català, i posa en el seu lloc teòriques coincidències d'ideologia que semblen cercades per a dissimular el veritable fons del problema.

D'aquí ve que els partits catalans, fins quan tenen, no ja qualitativament, sinó quantitativament, una evident força en relació amb els no catalans, sempre han d'anar a remolc d'aquest i es troben situats en un pla d'inferioritat de qui va darrera d'altri.

Per aquest motiu, també, succeeix que la política catalana ni en els moments de major efusió ha pogut capgirar la paradoxal situació en què els catalans ens trobem dintre d'Espanya. Encara avui el suprem aglutinant espanyol és la bandera de l'anticatalanisme, tant com en temps de la Monarquia; encara nosaltres som els perennement descontents, els que amb la nostra ambició i les nostres exigències portem poc menys que la ruïna a Espanya, els que exigim que tot quedi supeditat a uns aranzels que necessitem perquè sense ells la nostra indústria no es podria sostenir, els que som inguàrriblement rebels, i els, en fi, separatistes, quan, per desgràcia, la realitat és que hem

perdut tot el que no consisteix en ésser uns simples provincians, que paguem prop d'un terç del pressupost espanyol i que Catalunya és la terra de promissió espanyola.

El resultat d'aquesta manera de portar la política és tant més beneficiós per a l'usdefruit espanyolista com perjudicial per als catalans, i si a part d'aquest deplorable ambient anticatalà que continua gerd i propici a tots els enardiments, fes falta una prova definitiva per a demostrar-ho, la donaria el fet que la República, que amb tant d'afany es va voler ajudar dels catalans, s'ha sostingut essencialment envers Catalunya en la mateixa posició que Felip V; va votar l'Estatut, però assegurant-se de negar-li la personalitat, les facultats més essencials i els cabals necessaris per a redreçar-se.

Els resultats són prou clars i prou entenedors.

* * *

L'esdevingut des de l'endemà del 6 d'octubre és encara una més clara demostració de l'errada, perquè posa de manifest en què hauria de consistir la política a seguir a Catalunya per a sortir d'aquest toll que, en definitiva, perjudica igualment als catalans i al conjunt dels espanyols.

La política a seguir és simplement la de no fer-la consistir en aquells alleujaments que tanquen la maldia a dins, sinó a acarar-se amb el mal; a no cometre l'errada d'anar a sostenir la lluita al camp que escolleixin els altres, sinó en el que ens fa més forts a nosaltres; en resum, a catalanitzar-la en lloc de distreure-la de Catalunya.

Dit en altres mots: a no coincidir amb els partits forasters en allò que divideix els catalans, sinó sostenir allò en què els catalans coincidim, per a convergir a fer-nos forts contra les negacions forasteres.

Una vegada més cal repetir que no hi ha normes fabricades expressament per a Catalunya; avui i sempre l'única forma humana invencible és la voluntat, una força d'ordre moral; ço és, el que els anglesos anomenen «públic esperit» que és l'antitesi de l'esperit de partit. El dia que a Catalunya hi hagués un ambient col·lectiu d'afirmació catalana, els catalans, fins despreocupant-nos de l'estratègia política, haurem resolt a favor nostre el secular plet, i en canvi, mentre no hi sigui, seguiran essent infructuoses totes les polítiques per a resoldre'l.

Tots els partits polítics, àdhuc els espanyolistes que han vingut a provar sort aquí, en actuar-hi s'han apressat a apareixer catalanitzats, perquè l'instint de conservació els diu que la fortitud és en aquest ambient, i també tots els matisos de repressió han anat

encaminats a ofegar-lo perquè han tingut igual certesa.

La repressió començada l'endemà del 6 d'octubre ensenya quin és el camí del redreçament, perquè hi reincideix sense cuidar-se tan sols de salvar les aparences.

La immensa majoria dels processos han estat sobresseguts; els empresonats han estat alliberats amb comptades i inexcusables excepcions; els periòdics prohibits, permesos; els escorcolls, finits; les mesures de material coerció del moviment, deixades de banda; però les que van encaminades a impedir l'enfortiment de la personalitat catalana, de la consciència de qui som i què ens és degut, del que s'anomena el fet nacional català, són curosament mantingudes.

És que la força de la política catalana només pot venir d'aquest fet.

Si l'exemplaritat dels fets d'octubre fos aprofitada, malgrat tot, hauríem de beneir l'hora en què es van produir, i encara més si aconseguim que, mentre no estigui resolta la qüestió, la política consistís a supeditar les diferències amb la unió per a superar les negacions actuals.

Abans d'un any, l'envestida anticatalana congruada per la reforma de la Constitució obligarà a fer-ho; seria molt més airós pels partits, i de bona tàctica, que no esperessin a solidaritzar-se fins a veure-s'hi forçats en ple temporal.

F. MASPONS I ANGLASELL

UNS MOTS PREVIS